

VLOGA POLICIJE PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI V RURALNIH OKOLJIH

LUKA JELOVČAN, ŽIGA KODRIČ, TEJA LOBNIKAR IN
ULA MOŠKERC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: luka.jelovcan@student.um.si, ziga.kodric@student.um.si,
teja.lobnikar@student.um.si, ula.moskerc@student.um.si

Povzetek Preučevanje kriminalitete in policijskega dela v ruralnih okoljih je relativno nova raziskovalna sfera. Če se je v preteklosti večina pozornosti usmerjala na delo policije v urbanih okoljih, sodobni kriminologi vedno več pozornosti namenjajo razločevanju policijskega dela v urbanih ter ruralnih okoljih, pri čemer je aktivna tudi Slovenija. Da bi ugotovili, kakšno je aktualno stanje na področju policijskega dela v ruralnih okoljih v Sloveniji, smo izvedli pregled literature, v katerega smo vključili pregled dosedanjih raziskav, podatke iz policijskih statistik, poročil in ostalih virov, ki prikažejo aktualno stanje v praksi. Ugotovili smo, da slovenska ruralna okolja omogočajo primerno okolje za izvajanje policijskega dela v skupnosti, vendar policijska statistika tega ne odraža. Policisti v ruralnem okolju predstavljajo primarno institucijo, ki je odgovorna za zagotavljanje varnosti. Policisti se pri svojem delu soočajo s specifičnostjo okolja, kaznivih dejanj ter z različnimi neformalnimi pritiski lokalnih skupnosti.

Ključne besede:

policija,
varnost
lokalnih
skupnosti,
policijsko
delo v
skupnosti,
ruralno
okolje,
Slovenija

THE ROLE OF THE POLICE IN ENSURING SECURITY IN RURAL AREAS

LUKA JELOVČAN, ŽIGA KODRIČ, TEJA LOBNIKAR &
ULA MOŠKERC

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: luka.jelovcan@student.um.si, ziga.kodric@student.um.si,
teja.lobnikar@student.um.si, ula.moskerc@student.um.si

Abstract The study of crime and policing in rural areas is a relatively new research area. In the past, most attention was focused on the work of the police in urban areas. Modern criminologists are paying more and more attention to distinguishing between police work in urban and rural areas, with Slovenia also being active. To determine the current situation in police work in rural areas in Slovenia, we reviewed the literature, including a review of previous research, data from police statistics, reports, and other sources that show the current situation in practice. We found that Slovenian rural environments provide a suitable environment for community policing, but police statistics do not reflect this. Police officers in rural settings are the primary institution responsible for ensuring security. In their work, police officers face the specifics of the environment, criminal offenses, and various informal pressures from local communities.

Keywords:

police,
safety of
local
communities,
community
policing,
rural
environment,
Slovenia

1 Uvod

Policijsko delo v skupnosti (v nadaljevanju PDS) je oblika opravljanja policijske dejavnosti, ki je izrazito usmerjena v sodelovanje z državljanji oziroma s skupnostjo. Gre za podoben koncept, kot je samovarovanje občanov v soveskah, razlika med njima pa je, da je pri PDS vloga policije izrazitejša. Če se standardna policijska dejavnost izvaja na podlagi prijave, ki ji sledita odziv in ukrepanje policistov, se v skupnost usmerjeno policijsko delo izvaja izrazito preventivno. Za policiste lahko torej rečemo, da so nekakšni varnostni menedžerji skupnosti, pomembno pa je, da jih tako zaznava tudi skupnost sama (Lobnikar, Modic in Sotlar, 2019; Meško, 2001). Načini izvajanja PDS so različni. Poznamo policiste, ki delujejo kot vodje policijskih okolišev (VPD). Njihova naloga je podrobno poznavanje skupnosti oziroma okoliša, v katerem svoje delo opravljajo, poznavanje aktualnih in specifičnih problemov na svojem območju, predstavljanje policijske dejavnosti z različnimi predstavitvami in predavanji itd.

Leta 2013 je slovenska policija sprejela Strategijo v skupnost usmerjenega policijskega dela in se s tem zavezala ter usmerila k takšnemu načinu policijskega dela. Meško in Lobnikar (2005) poudarjata, da je takšno obliko dela možno poimenovati širše, in sicer kot policijsko dejavnost v demokratični družbi, temelječo na ideji varovati in služiti ljudem in predstavlja prihodnost policijskega dela. Tako avtorja (Meško in Lobnikar, 2005) kot Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete (ang. *European Crime Prevention Network* [EUCPN], 2018) pa poudarjajo problematiko neenotnega pojmovanja PDS med državami Evropske unije, ki pa lahko vodijo do razhajanj v samem razumevanju dela policije na lokalni ravni.

Ko govorimo o opravljanju PDS v ruralnih okoljih, prihaja do opaznih razlik v delu policistov glede na njihovo delovanje v urbanih okoljih. Še vseeno pa ne prihaja do razlik v zakonodaji, ki bi predpisovala drugačne oblike dela glede na tip okolja, zato lahko rečemo, da so te razlike nastale na podlagi praktičnih izkustev policistov samih.

2 Zgodovinski pregled policijskega dela v skupnosti v Sloveniji

V cesarskih časih, ko je ozemlje Slovenije spadalo še pod Avstro-Ogrsko, se je leta 1849 s soglasjem Franca Jožefa ustanovilo orožništvo. To je bila prva oblika policijskega dela na območju današnje Slovenije. Naloge orožnikov so bile skrb za notranjo varnost in pomoč državnim organom, osnovni način dela pa je bilo peš patroljiranje. O kakšnem preventivno naravnem delovanju ali policijskem delu v skupnosti tukaj še ne moremo govoriti. Še več kot to, leta 1876 je bilo orožništvo celo redefinirano kot vojaško organizirana straža (Lobnikar, Sotlar in Meško, 2013).

PDS ni zgolj stvar oziroma koncept izvajanja moderne policijske dejavnosti v sodobnem času, temveč sega precej dlje v zgodovino. Vse bolj se vidi, da celotna policijska dejavnost (ne zgolj PDS) postaja na znanju temelječa, kar se kaže tudi v višanju zahtevnosti izobraževanja policistov. Zdi se, da se delovanje policije vse bolj približuje principom Sira Roberta Peela, ki je ustanovil metropolitansko policijo v Londonu. Njegova načela so izhajala iz razmišljanja, da je policija ljudstvo, ljudstvo pa je policija. S tem je skušal povedati, da policijska dejavnost prihaja od ljudi, hkrati pa je tukaj zato, da jim služi (Lobnikar et al., 2013).

V času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev se je orožništvo ohranilo. Začelo se je delo v patroljah, prav tako pa so orožnike oborožili s pištolami in puškami z bajoneti. Kljub navedenemu pa se v tem obdobju o policijskem delu v skupnosti še ni razpravljalo (Lobnikar et al., 2013).

17. oktobra leta 1941 je bil objavljen Odlok o ustanovitvi narodne zaščite, ki je nadomestil orožništvo pri nas. Naloge novega organa so bile pod absolutnim vplivom oblasti, saj je takrat divjala vojna in je narodna zaščita služila predvsem za obrambne naloge države. Narodna zaščita, ki je imela številna pooblastila, je bila dejansko izvršilni organ (Meško, Lobnikar, Jere in Sotlar, 2013). Po letu 1945 še vedno ne moremo govoriti o policijskem delu v skupnosti, kot ga poznamo danes, lahko pa trdimo, da so se takrat prvič pojavili nekateri njegovi elementi, npr. osnovna enota delovanja je bila postaja narodne milice (Narodna zaščita se preimenuje v Narodno milico), njeno območje pa je bilo razdeljeno na patroljne okoliše oziroma rajone, znotraj katerih so miličniki opravljali svoje delo. Na ta način so želeli zagotoviti manjša območja delovanja, na katerih bi bili miličniki in krajani bolj povezani. Vodenje je bilo izrazito centralistično, saj govorimo o časih, ko je bila

Slovenija zgolj ena izmed republik v Jugoslaviji. Kljub navedenemu je bila naloga miličnikov (policistov), da se zblížajo in spoznajo ljudi, ki v teh rajonih prebivajo (Jere, Sotlar in Meško, 2012). Po drugi strani pa, kot ugotavljajo Lobnikar et al. (2013), je imela ljudska milica lastnosti napoleonske žandarmerijske vojaške strukture in sama po sebi ni delovala preveč »ljudsko«. Kasneje, po letu 1953, se je začela uvajati nova oblika policijskega dela – sektorska služba. Naloge sektorskega miličnika so bile drugačne od njegovih kolegov, saj je bil med drugim zadolžen tudi za opravljanje preventivnih nalog in še pomembneje, sodelovanje z državljani (Jere et al., 2012).

Slovenija je bila do leta 1991 del nekdanje državne tvorbe Jugoslavije, kjer je bilo stanje na politični ravni, in posledično v policiji, precej razburkano. Lobnikar et al. (2013) ugotavljajo, da je bilo, ne samo območje Jugoslavije, temveč kar celotna vzhodna Evropa, v letih med 1900 in 2000 zelo nemirno. V tem času je bilo veliko več obdobji nesoglasij, vojn in preprirov kot obdobji miru in stabilnosti. Še več kot to, na območju Jugoslavije so v drugi polovici 20. stoletja nastale številne nove države, ki so imele vsaka svoje interese in v skladu s tem svojo ideologijo vodenja.

Pospešen razvoj filozofije policijskega dela v skupnosti oziroma organizacijske strategije se je na našem območju začel po osamosvojitvi Slovenije leta 1991, ko si je Slovenija kot novonastala država želela v sistem vnesti »zahodni način« opravljanja policijske dejavnosti. Vendar pa, kot omenjeno zgoraj, nekateri elementi policijskega dela v skupnosti oziroma njegovi zametki segajo že v čase druge svetovne vojne oziroma tik po njej (Jere et al., 2012; Meško et al., 2013). Zanimivo je, da je po osamosvojitvi Slovenije milica imela precej visoko stopnjo zaupanja, glede na to, da so bili v letih pred 1991 miličniki poznani kot arogantni, neprofesionalni in nespoštljivi. Razlog za ta preskok je verjetno v dejstvu, da so njeni pripadniki aktivno sodelovali v procesih osamosvajanja in se zavzemali za demokratizacijo celotne družbe. Prav odnos do demokratičnih sprememb, oziroma kar do demokracije same, je ključnega pomena, da je javnost sprejela policijo kot legitimno (Lobnikar et al., 2013). Tik po osamosvojitvi se je slovenska milica redefinirala in reorganizirala. Leta 1992 se je preimenovala v policijo, nekaj let kasneje pa je z Zakonom o policiji iz leta 1998 pridobila tudi samostojnost in neodvisnost. Lahko rečemo, da se je na tej točki dejansko začelo intenzivno govoriti o policijskem delu v skupnosti (Meško et al., 2013).

V primerjavi z zgoraj navedenim zgodovinskim pregledom je dandanes slika policijskega dela v skupnosti popolnoma drugačna. Zakon o organiziranosti in delu v policiji v 35. členu določa, da območne policijske postaje in tudi policijske uprave sodelujejo z organi samoupravnih lokalnih skupnosti. Nadalje je to sodelovanje zapisano kot ustanavljanje svetov, sosvetov, komisij ali drugih oblik partnerskega sodelovanja za zagotavljanje večje varnosti. Policiji je v ta namen dovoljeno tudi sklepanje sporazumov o sodelovanju (Zakon o organiziranosti in delu v policiji [ZODPol], 2013). Najpomembnejša oblika sodelovanja policije z lokalno skupnostjo v današnjem času je služba oziroma položaj vodje policijskega okoliša (VPO). Kot je zapisano na spletni strani Policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a), je vodja policijskega okoliša nosilec preventivnega dela in partnerskega sodelovanja z državljani na območju, ki ga pokriva. Njegove naloge so za razliko od ostalih uniformiranih policistov precej bolj preventivno naravnane in jih lahko strnemo v sedem področij (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a):

- preventivne naloge v policijskem okolišu,
- sodelovanje pri preiskavah, odkrivanju in prijemanju storilcev kaznivih dejanj,
- ugotavljanje kriminalnih žarišč,
- sodelovanje z občani in seznanjanje o aktualnih problematikah,
- predavanje in predstavljanje policije v šolah in vrtcih,
- svetovanje občanom in odzivanje na njihove klice ter
- obiskovanje oškodovancev in vračanje predmetov.

Povzamemo lahko, da je VPO vezni in ključni člen med policijo kot varnostno organizacijo in državljani, ki jim služi (Jere et al., 2012).

Druga pomembnejša oblika dela PDS so varnostni sveti ali sosveti, za katere je značilno, da se na enem mestu redno srečujejo ljudje oziroma strokovnjaki z različnih področij, ki se skupaj odločajo, kako se bo lokalna skupnost zoperstavila lokalnim problemom. Vključujejo se pripadniki z različnih področij, ki tako ali drugače vplivajo oziroma pripomorejo k zagotavljanju varnosti v svoji lokalni skupnosti. Člani varnostnih sosvetov so tako največkrat župani, mestni svetniki, predstavniki šol in vrtcev, policisti in drugi, ki tako ali drugače igrajo pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti (Meško in Lobnikar, 2005). Po podatkih slovenske

policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. b) je danes na območju Republike Slovenije ustanovljenih in delujočih 185 varnostnih sosvetov. Policija PDS jemlje resno, kar kaže tudi shema, ki je objavljena na uradni spletni strani Policije. Iz sheme na sliki 1 je razvidno, da si prizadevajo resno sodelovati z državljanji.

Slika 1: Shema delovanja policijskega dela v skupnosti

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a.

3 Pravna regulativa policijskega dela v lokalni skupnosti

Slovenska policija je organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve, kot njen organ pa predstavlja pomemben del varnostnega sistema države. Je največji državni upravni organ v Sloveniji, hkrati pa je zelo strokovna, avtonomna in moderna organizacija, ki je sposobna učinkovito zagotavljati visoko stopnjo varnosti ob spoštovanju zakonov, človeškega dostojanstva ter človekovih pravic in svoboščin tako na državni kot na lokalni ravni (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. d).

Policija je primarna organizacija za zagotavljanje varnosti na državni in na lokalni ravni (Tičar, 2015). Samo materijo ureditve lokalne varnosti v Sloveniji ureja že Ustava Republike Slovenije (Ustava Republike Slovenije [URS], 1991), kjer so posredno opisane pristojnosti organov, ki zagotavljajo varnost. Policija predstavlja najpomembnejši organ zagotavljanja varnosti (Lobnikar, Prisljan in Modic, 2016a), pri svojem delu je avtonomna, izvajanje nalog pa je urejeno z zakoni, kjer so natančno določene tako naloge kot tudi pristojnosti in upravičenja. Temeljna zakona, ki določata delovanje slovenske policije, sta Zakon o organiziranosti in delu policije ([ZODPol], 2013) ter Zakon o nalogah in pooblastilih policije ([ZNPPol], 2013).

Poleg omenjenih zakonov pa so naloge in pristojnosti policije v Sloveniji določene še v 98 drugih zakonih. Zakon o organiziranosti in delu policije (ZODPol, 2013) določa delovanje, vodenje ter organiziranost policije, medtem ko Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013) predpisuje dopustne posege v človekove pravice ter same naloge in splošna pooblastila dela policistov. Pravna osnova delovanja slovenske policije je enotna, kar pomeni, da se delovanje policistov ne razlikuje glede na operativnost na različnih ravneh.

Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol, 2013) v petem poglavju z naslovom »Sodelovanje policije s samoupravno lokalno skupnostjo, civilno družbo ter medinstitucionalno sodelovanje« predpisuje, da policijske uprave in območne policijske postaje v okviru svojih pristojnosti sodelujejo z organi samoupravnih lokalnih skupnosti na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti v samoupravni lokalni skupnosti. Sodelujejo tudi z drugimi organi, organizacijami in institucijami, civilno družbo in posamezniki, katerih dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti oziroma k spodbujanju varnostnega samoorganiziranja prebivalcev, ter jim v okviru svojih pristojnosti in možnosti nudijo pomoč. V ta namen policija in omenjeni organi, organizacije in institucije sporazumno ustanovljajo svete, sosvete, komisije ali druge dogovorjene oblike partnerskega sodelovanja za zagotavljanje večje varnosti. V ustanovitvenem aktu se določijo področje, območje in način njihovega delovanja (ZODPol, 2013, 35. člen). S sklepanjem sporazumov o sodelovanju sme policija, zaradi zagotavljanja večje varnosti, sodelovati tudi z državnimi organi, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, pravnimi osebami, samostojnimi podjetniki posamezniki, tujimi varnostnimi organi, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, ter z drugimi organi in organizacijami (ZODPol, 2013, 36. člen).

Policijsko dejavnost lahko razumemo kot dejavnost, ki jo izvajajo pooblaščenči državni uslužbenci v okviru policije – policisti, ki s širokimi pooblastili skrbijo za varnost in vzdrževanje javnega reda (Dvojmoč, Lobnikar in Modic, 2014). Dolžnost policije in njenih zaposlenih je, da pri svojem delu strogo sledijo Zakonu o nalogah in pooblastilih policije, saj z njim posegajo v posameznikovo intimo in človekove pravice. Zakon ureja naloge in pooblastila policije, izvajanje teh nalog in pooblastil po določbah tega zakona, ki so obvezujoče, saj zagotavljajo varnost posameznika in skupnosti, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepijo pravno državo (ZNPPol, 2013, 1. člen). Policijske naloge so oblastne naloge državne uprave,

ki zapovedujejo ali prepovedujejo določeno ravnanje ljudi na področju javne varnosti in javnega reda (Haček, 2001). Naloge policije so natančneje opredeljene v 4. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije ter izhajajo iz njenih temeljnih dolžnosti (ZNPPol, 2013, 4. člen), ki so:

- varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi,
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih in pogrešanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov,
- vzdrževanje javnega reda,
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet,
- nadzor državne meje,
- naloge v zvezi z gibanjem in prebivanjem tujcev,
- varovanje določenih oseb, prostorov, objektov in okoliških objektov, in če z zakonom ni določeno drugače, varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov,
- naloge ob naravnih in drugih nesrečah, druge naloge, določene v tem zakonu in drugih predpisih v skladu z zakonom.

Za izvajanje predpisanih nalog potrebuje policija zakonsko določena pooblastila. Policiji so pooblastila dana kot orodje za to, da lahko uspešno in učinkovito opravljajo z zakoni in podzakonskimi predpisi določene naloge (Žaberl, 2006). Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013) v četrtem členu policiji omogoča, da pri opravljanju nalog sodeluje s posamezniki in skupnostjo ter izvaja preventivno dejavnost. Na lokalni ravni se policijska dejavnost izvaja v okviru območnih policijskih postaj, okolišev in pisarn (Tičar, 2015). Njihovo sodelovanje je tesno, saj občina pred sprejetjem novega letnega načrta policijske postaje poda predloge o nalogah pri zagotavljanju varnosti, ki jih komandir postaje lahko vključi v njihov letni načrt nalog. Vseeno pa je pomembno poudariti dejstvo, da policijske postaje niso vezane na lokalne skupnosti in občine, saj je policijska postaja območna organizacijska enota policije za neposredno opravljanje nalog policije na določenem

območju ali za določeno področje dela, policija pa je pri svojem delu avtonomna (Tičar, 2015).

Standardne policijske oblike dela so se začele nadgrajevati z dejavnostmi, ki v osnovi tego in represivno telo dopolnjuje s preventivnimi dejavnostmi, še posebej na ravni lokalnih skupnosti (Lobnikar et al., 2016a). Tako je najpogosteje izbran pristop s tega vidika prav v skupnost usmerjeno policijsko delo. Ta temelji na sodelovanju občanov in policistov pri reševanju varnostnih problemov v lokalnih skupnostih (Meško, 2001). Slovenska policija si prizadeva za izboljšanje izvajanja na organizacijski in strateški ravni, »najbolj aktivno pri zagotavljanju varnosti lokalnih skupnosti, kjer so aktivnosti usmerjene v boljše odnose s prebivalci in skupno reševanje varnostnih problemov« (Lobnikar in Prislan, 2017, str. 133). Za sodobno strategijo policijske dejavnosti – PDS so tako značilne štiri lastnosti (Skogan v Lobnikar in Prislan, 2017):

- partnerski odnos med policijo in skupnostjo;
- v reševanje usmerjeno delo;
- decentralizacija in
- preventivne aktivnosti.

Zakonsko regulativo, ki diktira vlogo policije na lokalni skupnosti, opredeljujeta tudi Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 [ReNPPZK19–23], 2019) in Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za 2018–2022 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2018). Oba dokumenta poudarita pomembnost preventivnih programov na ravni lokalnih skupnosti, saj je vzpostavitev ustreznih stikov z državljani in lokalno skupnostjo ključna za zagotavljanje varnosti. V ReNPPZK19–23 (2019) posebej poudarijo, da je policijsko delo lahko učinkovito samo takrat, ko so policisti prisotni v skupnosti in skupaj z njo sodelujejo pri ugotavljanju težav in odpravljanju vzrokov za njihov nastanek.

Leta 2013 je bila, poleg zakonskih sprememb, sprejeta Strategija policijskega dela v skupnosti (v nadaljevanju Strategija) (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013), v kateri je pomen preventivnega delovanja policije še bistveno bolj poudarjen. Strategija temelji na osnovah usmeritev za pripravo Srednjeročnega načrta razvoja in

dela policije za obdobje 2013–2017 (Smolej, 2013). Da bi lahko policija uspešno in dobro izvajala svoje zakonsko določene naloge, je ključno izboljšanje sodelovanja državljanov in lokalnih skupnosti s policijo, ki ga lahko policija doseže le z dobrim delom, dvigom zaupanja v organizacijo in z izboljšanjem zadovoljstva ljudi (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013). Za doseg ciljev Strategije so predvideni različni ukrepi, kot so na primer decentralizacija programa varnosti lokalnih skupnosti na ravni policijskih postaj, izboljšanje vidnosti policistov na terenu ter zaupljiva komunikacija in povezovanje z lokalnimi organizacijami (Lobnikar et al., 2016a). Strategija je tako osredotočena predvsem na partnersko sodelovanje z lokalno skupnostjo in civilno družbo, samostojnost policijskih postaj, ki mora svoje dejavnosti prilagoditi potrebam in interesom lokalne skupnosti na področju varnosti ter na večje zaupanje in zadovoljstvo tako policije kot tudi prebivalstva (Smolej, 2013). Čeprav Strategija poudarja pomembnost preventivnega v skupnost usmerjenega dela, je poudarjena tudi represivna vloga organizacijskih ravni policije. Tako komandir s preventivnim delom sicer določi prednostne naloge policijske postaje, ki morajo odražati razmere lokalne skupnosti, a je ključno, da na slednje policisti reagirajo represivno z ustrežno stopnjo profesionalnosti in strokovnosti (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013). Ob izvajanju policijskega dela v skupnosti je pomembno tudi zavedanje vseh zaposlenih v policiji, da s svojim delom v prvi vrsti služijo ljudem.

4 Značilnosti ruralnih okolij

V Sloveniji lokalne skupnosti delimo na urbane in ruralne, pri čemer meja med obema konceptoma ni vedno najbolj jasna (Vlaj, 1998). Splošno gledano pa, ko govorimo o ruralnem okolju, imamo v mislih manjša, podeželska naselja z nizko gostoto poseljenosti (Donnermeyer, 2015). Ruralna območja so tudi v današnjem času še vedno močno povezana in neločljiva od kapitalistične proizvodnje. Čeprav se je veliko značilnosti spremenilo in niso več tako očitne, kot so bile v preteklosti, se ljudje v iskanju dela še vedno selijo s podeželja oziroma iz ruralnih okolij na urbana območja. Tovrstne selitve niso več tako pogoste kot nekoč, vseeno pa jih je še vedno veliko. Velik del teh selitev predstavlja tudi preseljevanje z gospodarsko opustošenih podeželskih območij v drugih državah, kot so na primer Bosna in Hercegovina, Srbija in Severna Makedonija. Prav tako je na ruralnih območjih opaziti večji delež vernih ljudi, med katerimi prevladujejo katoličani. Ljudje se na podeželju tudi bolje poznajo, osebne vezi med njimi so tesnejše in povezanost med njimi je močnejša,

kar pa ne pomeni, da v mestnih naseljih medsebojne povezave ne obstajajo (Bučar Ručman, 2019).

Hacin in Eman (2019) sta v raziskavi o policijskem dojemanju groženj v urbanih in ruralnih okoljih povzela ugotovitve številnih raziskav in poudarila pet značilnosti ruralnih okolij: 1) v ruralnih okoljih pogosteje prihaja do medosebnih stikov, 2) prebivalci v ruralnih okoljih so si med seboj bolj podobni, imajo podobne interese in so bolj pripravljeni na medsebojno pomoč, 3) v ruralnih okoljih je prisoten večji občutek pripadnosti skupnosti, 4) ljudje se med seboj dobro poznajo in 5) v ruralnih okoljih je prisotne manj kriminalitete. Ruralna družbena okolja tako odsevajo solidarnost, močnejše družbene vezi, vključenost prebivalcev, konservativnost in pa neformalno družbeno nadzorstvo (Crank, 1990; Pirnat in Meško, 2020). Rukus, Warner in Zhang (2018) pa kljub temu opozarjajo, da se s spreminjanjem gospodarstva, razvojem tehnologije in večanjem demografske raznolikosti na podeželju spreminjajo tudi zgoraj navedene značilnosti ruralnih okolij. Sotlar in Tominc (2019) ugotavljata, da je dojemanje ljudi s primestnih območij bližje dojemanju ljudi iz ruralnih krajev kot iz urbanih okolij. Razlogi oziroma dejavniki, zaradi katerih se ustvarijo te razlike, niso jasni. Pojavlja se precejšna razlika v tem, kako prebivalci in policisti gledajo na grožnje, čeprav je splošna predpostavka, da bi si morali policisti prizadevati, da bi razumeli potrebe in pričakovanja prebivalcev na področju varnosti. Omeniti je treba tudi statistično zelo pomembno razliko med dojemanjem prebivalcev mest, predmestja in podeželja glede varnostnih pojavov. Tako prebivalci kot policisti iz urbanih okolij so varnostnim pojavom pripisovali večji pomen kot anketiranci s primestnih in podeželskih območij (Sotlar in Tominc, 2019).

4.1 Kriminaliteta v ruralnih okoljih

Kriminaliteta v ruralnih okoljih je močno pogojena z družbenimi in geografskimi značilnostmi, ki veljajo na podeželju. V primerjavi z urbanim okoljem je v ruralnih okoljih kriminalitete manj, vendar je z vidika policijskega dela drugačna kot v urbanih okoljih (Eman, Ivančič in Bagari, 2019). V ruralnih okoljih je najpogosteje prisotna kriminaliteta, ki je povezana z zlorabo drog (predvsem alkohola), nasiljem v družini, kriminaliteto, povezano s kmetijsko dejavnostjo (kraja opreme in živine), vandalizem, požigi, ekološka kriminaliteta, mučenje živali in gojenje prepovedanih drog na bolj odmaknjenih območjih (Donnermeyer, 2015; Hacin in Eman, 2019;

Mawby in Yarwood, 2010). Za policijo predstavlja preiskovanje prometnih nesreč na odmaknjenih in slabo vzdrževanih cestah ter iskanje pogrešanih oseb v gozdovih ali gorovju velik izziv (Barclay, 2017). V tujini, predvsem v površinsko velikih državah, se na ruralnih območjih pojavljajo tudi serijski morilci, posiljevalci ali ugrabitelji, ki izkoriščajo odmaknjenost območja od oči javnosti (Barclay, 2017). V slovenskih vaških občinah v zadnjih letih, kot posledica migrantske krize, narašča tudi število kaznivih dejanj, ki so povezana s trgovino z ljudmi (Hacin, 2019). Poleg specifičnosti kaznivih dejanj je, predvsem med kmeti, ena izmed večjih težav v ruralnih okoljih neprijavljanje kaznivih dejanj policiji (Hacin in Eman, 2019). Hacin in Eman (2019) domnevata, da je to rezultat pomanjkanja znanja ali pa domneve, da policija pri preiskovanju kaznivega dejanja ne bo učinkovita.

5 Izvajanje policijskega dela v ruralnih okoljih

Zaradi naštetih posebnosti v ruralnih okoljih se tudi policijsko delo v ruralnih okoljih nekoliko razlikuje od policijskega dela v urbanih okoljih (Pirnat in Meško, 2020). Čeprav tako policiste v mestih kot policiste na podeželju zavezuje enaka pravna podlaga, pa se izvajanje policijskih nalog v obeh okoljih medsebojno lahko razlikuje. Hacin in Eman (2019) ugotavljata, da je policijska dejavnost v Sloveniji močno odvisna od okolja, v katerem se izvaja. V ruralnih okoljih je za učinkovito izvajanje policijskega dela še posebej pomembna pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo, ki pa je odvisna od splošnega odnosa prebivalcev do policije (Pirnat in Meško, 2020).

5.1 Odnos prebivalcev v ruralnih okoljih do policije

Policija v ruralnih skupnostih predstavlja primarno institucijo družbenega nadzora in primarno institucijo, ki je odgovorna za zagotavljanje varnosti (Pirnat in Meško, 2020). Raziskave slovenskih raziskovalcev so pokazale, da velikost občine bistveno vpliva na odnos prebivalcev do policije – prebivalci manjših občin imajo do policije boljši odnos kot prebivalci večjih občin (Lobnikar et al., 2016b; Meško, Pirnat, Erčulj in Hacin, 2019). Nedavna raziskava je pokazala, da so z delom policije najbolj zadovoljni prebivalci vaških skupnosti, ki jim sledijo urbana okolja (Prislan in Lobnikar, 2020). Navedeno lahko pripišemo predvsem dejstvu, da se v manjših občinah ljudje (in policisti) med seboj bolje poznajo (Meško et al., 2019) ter da so odnosi med ljudmi in policisti v manjših občinah navadno nekoliko manj formalni

(Rukus et al., 2018). Prebivalci ruralnih okolij PDS na primer ocenjujejo uspešneje kot prebivalci urbanih okolij (Lobnikar et al., 2016b), kar lahko pripišemo dejstvu, da prebivalci v ruralnih okoljih zaznavajo manj nereda in kaznivih dejanj (Pirnat in Meško, 2020). Poleg večje medsebojne povezanosti in zaznavanja nereda na oceno uspešnosti policijskega dela na slovenskem podeželju vpliva tudi moralna identifikacija s policisti (Pirnat in Meško, 2020). Poudariti velja še podatek, da so z delom policije najmanj zadovoljni prebivalci majhnih zaselkov ali osamljenih hiš (Prislan in Lobnikar, 2020), kar lahko deloma pripišemo večji oddaljenosti od vsaj nekoliko večjih krajev in posledično manjši prisotnosti policije.

Pozitiven odnos do policije na ruralnih območjih v Sloveniji pa ima lahko tudi nekaj negativnih posledic. Eman in sodelavci (2019) so ugotovili, da imajo policisti na ruralnih območjih pogosto težave z vzdrževanjem socialne distance, kar lahko vpliva na presojo in odločanje policistov. Prav tako pa lahko, zaradi dobrih medsebojnih odnosov, prebivalci policijo »izkoriščajo« za reševanje minimalnih sporov ali nevšečnosti, ki sploh ne spadajo v področje dela policije (Eman et al., 2019). Policisti v ruralnih okoljih se pogosto smatrajo kot del skupnosti, kar lahko vodi v manj strogo policijsko dejavnost kot v urbanem okolju (Eman et al., 2019; Hacin in Eman, 2019). Eno izmed bolj »diskrecijsko« zaznamovanih področij je zloraba alkohola med mladoletniki, saj je na podeželju veliko število vinogradov, zidanic in destilarn za »domačo rabo«, prav tako pa številni lokali alkohol točijo tudi mladoletnim (Hacin in Eman, 2019).

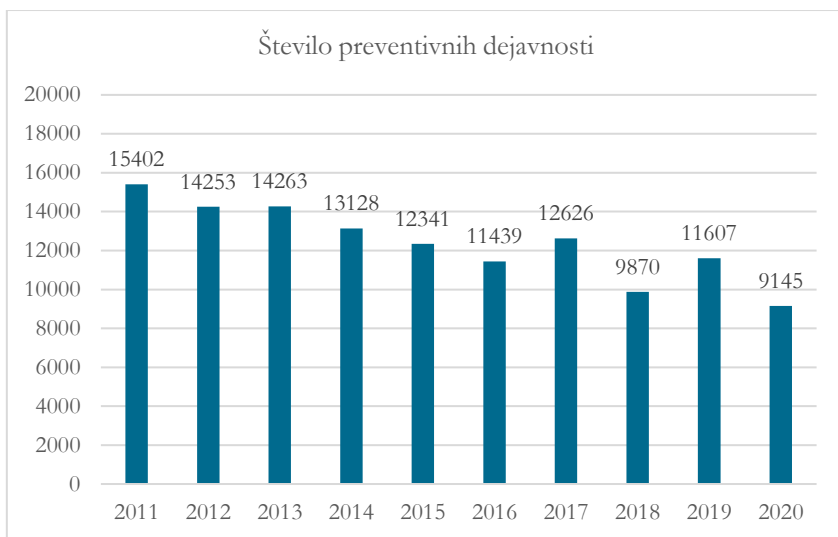
Povzamemo lahko, da med policisti in skupnostjo v ruralnih okoljih veljajo boljši odnosi kot med policijo in skupnostjo v urbanih okoljih, kar posledično lahko vpliva na kakovost policijskega dela v ruralnih okoljih. Pri tem pa moramo biti pozorni, saj morajo policisti kljub dobrih odnosom vzdrževati profesionalno distanco in to ne sme vplivati na sprejemanje ključnih odločitev.

5.2 Policijsko delo v skupnosti v ruralnem okolju

PDS od policistov zahteva, da povečajo svojo prisotnost v skupnostih na način, da več časa posvetijo neposrednemu komuniciranju in sodelovanju z lokalnim prebivalstvom (Rukus et al., 2018). Zaradi narave policijskega dela v ruralnih okoljih, kjer so policisti bolj povezani s skupnostjo kot v urbanih okoljih, lahko rečemo, da ruralna okolja ponujajo dobre pogoje za izvajanje policijskega dela v skupnosti.

Lobnikar in Modic (2015) sta za potrebe analize policijskega dela v skupnosti razvila merski instrument, ki vključuje štiri dimenzije: 1) kakovost stika policistov s prebivalci, 2) stopnjo zaznavanja kaznivih dejanj v okolju, 3) občutek varnosti ter 4) stopnjo skupnostne povezanosti prebivalcev. Kakovost stikov prebivalcev s policijo se nanaša na odnos med policijo in prebivalci ter pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo (Lobnikar in Modic, 2015). Kot smo poudarili že v prejšnjem poglavju, je za ruralna okolja značilno, da je odnos med prebivalci in policijo v Sloveniji boljši kot v urbanih okoljih (Eman et al., 2019; Hacin in Eman, 2019; Lobnikar et al., 2016b; Meško et al., 2019). Prav tako so raziskave pokazale, da prebivalci ruralnih okolij v svojih soseskah zaznavajo manj kriminalitete in splošne neurejenosti (Pirnat in Meško, 2020; Sotlar in Tominc, 2019). Pri tem je zanimivo, da je zaznava kriminalitete v ruralnih okoljih obratno povezana s prisotnostjo policije – večja, kot je prisotnost policije, manj kriminalitete zaznajo prebivalci ruralnih okolij (Pirnat in Meško, 2020). Ne glede na to pa Meško (2018) opozarja, da prisotnost policistov na zmanjšanje strahu pred kriminaliteto vpliva zgolj kratkoročno, saj ljudje takoj, ko se prisotnosti policistov navadijo, le-teh želijo še več, ker se kriminalitete še vedno bojijo zaradi drugih razlogov. Manj kriminalitete v ruralnih okoljih, v primerjavi z urbanih, zaznavajo tudi slovenski policisti (Hacin in Eman, 2019). Ko govorimo o tretji dimenziji, občutku varnosti, si vse raziskave niso enotne. Lobnikar in sodelavci (2016b) med prebivalci ruralnega in urbanega okolja niso zasledili statistično značilnih razlik v občutku varnosti. Nasprotno pa sta razlike odkrila Pirnat in Meško (2020), saj njune ugotovitve kažejo, da se prebivalci ruralnih območij počutijo varneje kot tisti z urbanih. Pri tem pa avtorja poudarjata, da gre za minimalne razlike. V navezavi na zadnjo, četrto dimenzijo so številne raziskave poudarile, da je v ruralnih okoljih prisotna visoka stopnja povezanosti skupnosti (Eman et al., 2019; Hacin in Eman, 2019; Pirnat in Meško, 2020).

Ne glede na to, da imamo glede na zgoraj predstavljene raziskave in ugotovitve v Sloveniji v teoriji dobre pogoje in predispozicije za izvajanje policijskega dela v skupnosti v ruralnih okoljih, pa podatki iz prakse dajejo mešane občutke. Slika 2 prikazuje graf opravljenih dejavnosti policijskega dela v skupnosti med letoma 2010 in 2020, ki ga je v svojem letnem poročilu za leto 2019 objavila Policija (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020).

Slika 2: Opravljene dejavnosti policijskega dela v skupnosti med letoma 2010 in 2020

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020.

Iz zgornje slike je razvidno, da, z izjemo nekaj izstopajočih let, opravljanje dejavnosti s področja policijskega dela v skupnosti pada. Opaziti je tudi, da so v letu 2019 policisti izvedli 11.607 dejavnosti, v letu 2020 pa veliko manj, in sicer 9.145. Glavni razlog za upad izvajanja dejavnosti preventivnega in policijskega dela v skupnosti je epidemija covid-19 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020). Prav tako se, glede na policijsko statistiko, ki je predstavljena v tabeli 1 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020), bistveno več policijskega dela v skupnosti opravi v urbanem okolju.

Tabela 1: Opravljene dejavnosti PDS v različnih lokalnih skupnostih

Lokalna skupnost	Število izvedb										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Občina	457	513	498	516	381	379	427	410	336	428	459
Krajevna skupnost	234	291	264	234	176	225	155	252	143	223	221
Mestna četrt	79	98	64	65	47	62	46	59	37	54	27
Mestna občina	58	76	57	77	62	54	45	48	38	36	47
Vaška skupnost	17	31	24	31	13	14	12	12	10	16	18

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020.

Iz tabele 1 lahko razberemo, da se daleč najmanj policijskega dela v skupnosti opravi neposredno na ravni vaških skupnosti. To lahko deloma pripišemo temu, da raziskovalci, ki preiskujejo PDS, opozarjajo, da je PDS treba krepiti predvsem v urbanih okoljih, kjer ljudje zaznajo več nereda in kriminalitete (Lobnikar et al., 2016b). Pri tem pa Meško in sodelavci (2013) opozarjajo, da je tak način policijskega dela v skupnosti privedel do tega, da se dejavnosti, povezane s policijskim delom v skupnosti v Sloveniji, izvajajo predvsem za reševanje posameznih težav na določenem območju in ne kot celovit pristop k izvajanju policijskega dela.

Pregled literature je pokazal, da ima Policija na slovenskem podeželju ugodnejše možnosti za uspešno opravljanje policijskega dela v skupnosti kot v urbanih okoljih. Prebivalci ruralnih okolij so medsebojno povezani. Prav tako dosedanje PDS ocenjujejo kot relativno ugodno, strah pred kriminaliteto ni visok, policiste pa dojemajo kot vljudne (Lobnikar et al., 2016b). Vendar pa bi lahko glede na policijsko statistiko (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020) policisti opravili več dejavnosti policijskega dela v skupnosti neposredno v ruralnih skupnostih.

5.3 Nekateri izzivi policijskega dela v ruralnem okolju

Izzivi policijskega dela v ruralnem okolju se povezujejo predvsem s posebnostjo kriminalitete v ruralnih okoljih ter značilnostmi prebivalstva v ruralnem okolju. Ker so ruralna okolja po svoji naravi odmaknjena, kompleksna in se soočajo z večplastnimi težavami, tudi izvajanje policijske dejavnosti zahteva drugačen pristop

kot v urbanih okoljih (Wooff, 2017). Slovenski policisti se v zadnjih letih soočajo z nekaj specifičnimi izzivi, ki jih bomo na kratko predstavili v nadaljevanju.

Kot smo že poudarili, je raziskava (Eman et al., 2019) pokazala, da imajo policisti v ruralnih okoljih pogosto težave s preveliko vključenostjo v skupnost. Čeprav ima vključenost policistov v skupnost lahko pozitivne posledice, saj izboljšuje odnose med prebivalci in policijo ter posledično večja pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo (Lobnikar et al., 2016b), pa lahko pretirano povezovanje med policisti in prebivalci vodi do tega, da policisti svoje naloge opravljajo manj strogo, kot bi bilo treba, prebivalci pa policiste posledično izkoriščajo za vsako minimalno težavo (Eman et al., 2019). Tako morajo policisti v ruralnem okolju, ki prebivalce pogosto tudi osebno poznajo, posebno pozornost namenjati temu, da ohranjajo zadostno mero strokovnosti in legitimnosti.

Posebno težavo, ki se na slovenskem podeželju pojavlja v zadnjih letih, predstavljajo nelegalni prehodi državne meje ter ostali dogodki, ki so povezani z nedavnimi migracijskimi vali, kot na primer trgovina z ljudmi in tihotapljenje migrantov (Eman, Ivančič in Bagari, 2020). Poleg tega, da so migracijski vali v zadnjih petih letih na podeželju sprožili porast kršitev Zakona o tujcih (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020), so migracije posameznikov z Bližnjega vzhoda in iz severne Afrike sprožili tudi val (predvsem negativnih) čustev med lokalnim prebivalstvom, ki prebiva ob meji (Bučar Ručman, Modic in Flander, 2018). Navedeno policijsko delo dodatno otežuje. Porast ilegalnih migracij in z njimi povezana kazniva dejanja močno vplivajo na izvajanje ostalih policijskih nalog v obmejnih ruralnih okoljih, saj, kadrovsko že tako podhranjene, policijske enote na podeželju veliko časa namenijo izvajanju postopkov, povezanim z migranti (Eman et al., 2020). Poseben problem, ki so ga delno zakrivile migracije (in nezadovoljstvo določenih posameznikov z odzivom oblasti na migracije), na slovenskem podeželju predstavljajo tudi tako imenovane »varde«, organizirane skupine posameznikov, ki samoiniciativno patrolirajo in nadzirajo obmejna območja pred nedovoljenimi prehodi državne meje. Pri tem povzročajo nelagodje med lokalnim prebivalstvom, saj mnogi med njimi nosijo različno vojaško opremo, nekateri pa nosijo tudi replike strelnega orožja. Prebivalci obmejnih krajev prav tako poročajo o nadlegovanju varde nad njimi ter turisti v njihovi okolici (H. T., 2020). Policija ima težave predvsem zaradi neurejenosti zakonodaje na tem področju, saj pogosto ni jasno, kako naj policija v primeru vard postopa (Flander, 2020).

Na koncu velja omeniti še, da je (vsaj glede na uradno policijsko statistiko) skrb vzbujajoč trend padanja policijskega dela v skupnosti v ruralnem okolju. Čeprav uradna statistika pogosto ne predstavi realnega stanja na terenu, lahko sklepamo, da osredotočanje na kriminalna središča v urbanem okolju, pandemija covid-19 ter aktualna politična usmeritev in vmešavanje politike v delo policije izvajanju policijskega dela v ruralnih okoljih ne koristijo.

5.4 Pogled mladih na delo policije v ruralnih okoljih

Omenili smo, da se delo policije v urbanih in ruralnih okoljih, ne glede na enake naloge in pooblastila policije, razlikuje. Odnosi med policisti in prebivalci so v ruralnih okoljih bolj neformalni, saj se navadno ljudje med seboj dokaj dobro poznajo. Med nekaterimi kriminologi že dolgo obstaja domneva, da policija ne more veliko storiti za zmanjšanje stopnje kriminalitete v skupnosti (Reisig, Tankebe in Meško, 2014).

Nedavne raziskave so pokazale, da nekatere policijske strategije lahko vplivajo na stopnjo kriminalnih dejanj. Opravljena študija (Reisig et al., 2014) je pokazala, da se lahko policija pri obravnavanju kriminalitete bolj zanaša na prebivalce območja, če le-ti gojijo legitimnost s poštenim in pravičnim izvajanjem svoje oblasti. Avtorji ugotavljajo, da posamezniki, ki zaznavajo, da se policija obnaša bolj postopkovno pravično, ne samo, da jih imajo za bolj legitimne, ampak so tudi veliko bolj pripravljeni sodelovati v programih za preprečevanje kriminalitete (Reisig et al., 2014).

Poleg pozitivnih lastnosti, ki jih prinese dober odnos prebivalcev s policisti, pa se najdejo tudi negativne posledice. V vaških naseljih je predvsem problem z zlorabo alkohola med mladostniki in mladimi na splošno. Razlog je veliko število vinogradov, zidanic in vaških lokalov, ki alkohol točijo vsem, torej tudi mladostnikom (Hacin in Eman, 2019). Eden izmed glavnih razlogov, zaradi katerega pride do družbeno nezaželenega vedenja otrok in mladih, je v kakovosti sooseske, v kateri mladi prebivajo in v njihovih odnosih s starši, sosedi in ostalimi prebivalci (Pirnat in Meško, 2020). Menimo, da je zaupanje mladih v PDS manjše, kot je denimo zaupanje odraslih oseb v delo policije. Največji razlog je najverjetneje to, da se mladi še nekako ne zavedajo, kaj delo policistov sploh pomeni, kaj vse so naloge policistov, ter da delo policije ni usmerjeno proti ljudem, ampak v njihovo

korist. Navedenemu lahko dodamo, da večine mladih, ki prebivajo v ruralnih okoljih in občasno ravna deviantno, sankcije policije ne skrbijo pretirano, saj neformalni odnosi s policijo ter pogosta osebna poznanstva lahko ublažijo potencialne formalne sankcije. Ne glede na to, da je kaznivih dejanj na ruralnih območjih manj kot na urbanih, pa je zelo verjetno, da posamezniki, ki dejanje storijo v nekem vaškem okolju, zaradi zgoraj omenjenih razlogov niso dovolj hudo kaznovani, ali pa sploh niso, kar lahko privede do tega, da dejanja ponavljajo. V primeru, da bi bili že po prvem dejanju konkretno kaznovani, se to najverjetneje ne bi ponovilo. Če pomislimo, kakšen odnos smo v najstniških letih do policije imeli sami, vidimo, da se le-ta čez leta spreminja. Če smo mogoče pred nekaj leti razmišljali, da nam policisti nič ne morejo, da lahko delamo, kar želimo, pa smo sčasoma ugotovili, da ni tako. Prav zato je o odnosu mladih do policijskega dela težko govoriti, saj se njihova mnenja pogosto spreminjajo. Sami menimo, da veliko mladih meni, da bi morala policija poskrbeti za vse oziroma za red kjer koli in kadar koli, saj se ne zavedajo, kakšne so sploh naloge policistov in tudi kakšna so njihova pooblastila.

Na ruralnih območjih je glede na raziskavo manj odklonskega vedenja pri mladih kot v urbanem okolju. Anketiranci so poudarili tudi višjo stopnjo socialne kohezije in močnejše družbene mreže, kar se odraža tudi v višji stopnji skupnostnega odzivanja na težave. Dejstvo je tudi, da se prebivalci na ruralnih območjih počutijo varnejše kot na urbanih (Pirnat in Meško, 2020).

6 Zaključek

Policijsko delo v skupnosti, v časih, v katerih živimo, predstavlja zelo pomembno vlogo. To pomeni, da so tudi policisti zelo pomembni za nemoteno delovanje oziroma vzpostavljanje reda in miru ter izvajanje vseh nalog, ki jih imajo zapisane v dveh temeljnih zakonih, in sicer Zakonu o organiziranosti in delu policije (ZODPol, 2013) ter Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013). Policijsko dejavnost si lahko razlagamo kot dejavnost, ki jo državni uslužbenci, ki so za svoje delo pooblaščen, izvajajo v okviru delovanja policije. Glavna naloga policistov pri opravljanju svojega dela pa je, da ne posegajo v človekove pravice posameznikov.

Delovanje policije in s tem policijskega dela v skupnosti se je razvijalo skupaj z razvijanjem naše države. Čez leta so se naloge, pooblastila in zakoni o policiji spreminjali. Dejansko pa o policijskem delu v skupnosti lahko začnemo govoriti šele leta 1998 z Zakonom o policiji ([ZPol], 1998). V prispevku smo se osredotočili na delovanje policije v ruralnih okoljih, torej v manjših, podeželskih naseljih z malo prebivalstva. V ruralnih oziroma vaških okoljih je manj kriminalitete kot v urbanih okoljih in tudi dejanja, ki se zgodijo, so najpogosteje drugačna kot v urbanih. Največkrat se zgodijo kazniva dejanja, povezana z zlorabo drog, alkohola, nasiljem v družini itd. Prav tako v ruralnih okoljih delovanje policije poteka drugače. Med policisti in prebivalci je vzpostavljen bolj neformalni odnos, med seboj se velikokrat tudi poznajo, kar privede do tega, da policisti v določenih situacijah delujejo subjektivno in neprimerno. Bolj prijateljski odnos med policijo in prebivalstvom privede do tega, da imajo tako odrasli kot mladi prebivalci do policistov drugačen odnos, kot bi ga morali imeti. Čeprav je dober odnos med ljudmi pozitivna stvar, pa zaradi tega pride tudi do negativnih posledic. Prebivalci ruralnih območij te »dobre odnose« izkoriščajo sebi v korist tudi za stvari, ki niso povezane s policijskim delom.

Na 22. Dnevih varstvoslovja je bila organizirana okrogla miza »V skupnost usmerjeno policijsko delo – proklamirana vodilna dejavnost slovenske policije ali mit?«, kjer so razpravljavci Darko Anželj, Tomaž Pečjak, Damir Ivančič, Branko Lobnikar, Marija Mikulan, Peter Misja, Maja Modic ter moderator Gorazd Meško razpravljali tudi o tematici vloge policije v lokalnem ruralnem okolju. Razpravljavci so razpravljali o filozofskih, strateških, taktičnih in organizacijskih perspektivah policijskega dela, usmerjenega v skupnosti. Vsi so se strinjali, da je policijska dejavnost krovna dejavnost v Sloveniji ter da lahko slednja, z osredotočenim delom, blaži probleme družbe v ruralnem okolju in s tem pomaga pri celostnem zagotavljanju varnosti. Pomembno je zavedanje, da je v skupnost usmerjeno delo, delo vseh (tako policistov kot tudi prebivalcev), ki lahko z dobro, obojestransko in konstruktivno komunikacijo doseže višjo stopnjo varnosti in zaupanja v policijsko delo. Tomaž Pečjak, namestnik generalnega direktorja policije, je v skupnost usmerjeno policijsko delo označil s prisposodo, da je ta način dela »kot stara obleka, ki jo rad nosiš«, saj se je že v preteklosti izkazal kot dober. Kljub navedenemu meni, da PDS potrebuje preoblikovanje z namenom, da bi se ljudem, tako v urbanih kot v ruralnih okoljih, približal represiven del policijskega dela. Dodatno je bila na okrogli mizi poudarjena problematika nepoznavanja samega pojma in razumevanje namena v skupnost usmerjenega policijskega dela. Predvsem v ruralnem okolju je

pomembno, da ljudje poznajo vodjo policijskega okoliša, ki redno spremlja in se odziva na problematike in ima s prebivalci vzpostavljen tudi neformalen odnos. Ključna je tudi večja prisotnost policistov v ruralnem okolju, njihova družbena, socialna in humanitarna vključenost, saj se s slednjimi povečuje tudi stopnja zaupanja v delo policije.

Dejstvo je, da je PDS usmerjeno v sodelovanje s prebivalci in v neposredno komunikacijo z njimi. Različne ugotovitve kažejo tudi, da se ljudje na ruralnih območjih počutijo varneje kot na lokalnih območjih. Še enkrat bi poudarili probleme, s katerimi se sooča policija na podeželju. Predvsem gre za ilegalne prehode meje, migracijske valove, trgovino z ljudmi in tihotapljenje, pri čemer zaradi neurejenosti zakonodaje na tem področju dostikrat ni jasno, kako naj policija postopa. Menimo, da je regulativa in osnova v skupnost usmerjenega policijskega dela v Sloveniji dobro urejena, a da bi vrzeli, ki se kažejo v praksi, lahko rešili predvsem z večjo prisotnostjo policistov v ruralnem okolju ter z večjim poznavanjem takšnega načina dela. To bi lahko dosegli s projekti, večjo dejavnostjo in vključevanjem policistov v skupnost ter s komunikacijo na družbenih omrežjih ali po drugih kanalih. Menimo, da je to najbolj učinkovit način vključevanja policijskega dela v ruralnem okolju, saj je blizu tudi mladim.

Kot smo že omenili, trend policijskega dela v skupnosti v ruralnem okolju pada. Razlogov za to je več, trenutno pa je glavni razlog pandemija covid-19 in politična situacija v Sloveniji in s tem politično vmešavanje v delo policije. V času epidemije so policisti prevzeli pomembnejšo in vidnejšo vlogo, saj so po navodilih Vlade morali slediti in služiti državi v izrazito birokratsko-militarističnem načinu dela, ki pa je rezultiral v splošno nezadovoljstvo slovenskega prebivalstva. Posledično menimo, da bo v prihodnje ravno v skupnost usmerjeno policijsko delo ključno za izboljšanje trenutne predstave izjemno represivne policije, ki bo za zaupanje ponovno morala pokazati, da so policisti le del skupnosti in da le-ti v prvi vrsti služijo ljudem. Policisti morajo svojo avtoritarnost okrepiti z uporabo na znanju utemeljenih metod (primer tega je v skupnost usmerjeno policijsko delo), saj bi s tem zavarovali zakonitost svojega delovanja in okrepili legitimnost, ki bi izhajala iz transparentnega, na znanju temelječega ugotavljanja dejanskega stanja.

Literatura

- Barclay, E. M. (2017). Rural crime. V A. Deckert in R. Sarre (ur.), *The Palgrave handbook of Australian and New Zealand criminology, crime and justice* (str. 285–297). Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-55747-2
- Bučar Ručman, A. (2019). Social ties, solidarity and threat perception in rural and urban communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 409–421.
- Bučar Ručman, A., Modic, M. in Flander, B. (2018). Globalni izzivi begunstva v lokalni perspektivi: pravni položaj in integracija prosilcev za mednarodno zaščito v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 287–312). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Crank, J. P. (1990). The influence of environmental and organizational factors on police style in urban and rural environments. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 27(2), 166–189. doi: 10.1177/0022427890027002004
- Donnermeyer, J. F. (2015). Crime in the rural context. V J. D. Wright (ur.), *International encyclopedia of the social & behavioral sciences* (str. 158–163). Oxford: Elsevier. doi: 10.1016/B978-0-08-097086-8.45049-X
- Dvojmoč, M., Lobnikar, B. in Modic, M. (2014). Policijska dejavnost v Sloveniji: analiza procesov transformacije, pluralizacije in privatizacije. *Varstvoslovje*, 16(3), 217–241.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 97–107). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2020). Nezakoniti prehodi državne meje na območju Policijske uprave Murska Sobota. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 23–36). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- European Crime Prevention Network [EUCPN]. (2018). *Tolbox 14 – Community oriented policing in the European Union today*. Pridobljeno na <https://eucpn.org/toolboxcop>
- Flander, B. (2020). Varde: geneza in pregled novel Zakona o varstvu javnega reda in miru in Zakona o nadzoru državne meje. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 79–86). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- H., T. (6. 7. 2020). Kljub nezaželenosti Štajerska varda že napoveduje nove akcije v Ormožu. MMC RTV SLO. Pridobljeno na <https://www.rtvlo.si/slovenija/kljub-nezazelenosti-stajerska-warda-ze-napoveduje-nove-akcije-v-ormozu/529450>
- Hacin, R. (2019). Primerjava kriminalitete v slovenskih občinah. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 57–63). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Hacin, R. in Eman, K. (2019). Police officers perception of threats in urban and rural environments. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 455–468.
- Haček, M. (2001). *Sistem javnih uslužbencev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jere, M., Sotlar, A. in Meško, G. (2012). Praksa in raziskovanje policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 63(1), 3–13.
- Lobnikar, B. in Modic, M. (2015). Analiza kakovosti policijskega dela v lokalnih skupnostih: pogled prebivalcev Slovenije. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov prve Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 55–64). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Lobnikar, B. in Prisljan, K. (2017). Uspešnost policijskega dela v skupnosti: podobnosti in razlike v samoznavi policistov in oceni prebivalcev. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik*

3. *Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 55–67). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Lobnikar, B., Modic, M. in Sotlar, A. (2019). Policijska dejavnost v Sloveniji – analiza razvoja dejavnosti in njenega raziskovanja. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 162–175.
- Lobnikar, B., Prislán, K. in Modic, M. (2016a). Merjenje uspešnosti implementacije policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(2), 89–110.
- Lobnikar, B., Prpovič, B., Nemeč, N., Banutai, E., Prislán, K. in Cajner Mraović, I. (2016b). Comparative analysis of the quality of policing in local Slovenian and Croatian multicultural communities. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(4), 275–288.
- Lobnikar, B., Sotlar, A. in Meško, G. (2013). Razvoj policijske dejavnosti v Srednji in Vzhodni Evropi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(1), 5–18.
- Mawby, R. I. in Yarwood, R. (2010). *Rural policing and policing the rural: A constable countryside?* New York: Routledge.
- Meško, G. (2001). V skupnost usmerjeno policijsko delo – izziv za slovensko policijo? *Teorija in praksa*, 38(2), 272–289.
- Meško, G. (2018). Strah pred kriminaliteto, policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), 4. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 44–71). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. in Lobnikar, B. (2005). The contribution of local safety councils to local responsibility in crime prevention and provision of safety. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 28(2), 353–373.
- Meško, G., Lobnikar, B., Jere M. in Sotlar, A. (2013). Recent developments of policing in Slovenia. V G. Meško, C. B., Fields, B. Lobnikar in A. Sotlar (ur.), *Handbook on policing in Central and Eastern Europe* (263–286). New York: Springer. doi: 10.1007/978-1-4614-6720-5_1
- Meško, G., Pirnat, U., Erčulj, V. I. in Hacin, R. (2019). Analiza kakovosti odnosov med policisti in prebivalci v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 176–195.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2013). *Strategija policijskega dela v skupnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2018). *Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za 2018–2022*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2020). *Letno poročilo o delu policije za leto 2019*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2019_popr.pdf
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. a). *Varnostni sosveti*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/varnostni-sosveti>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. b). *Vodje policijskih okolitev*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/vodje-policijskih-okolitev>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. c). *Zgodovina in razvoj policijskega dela v skupnosti*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/zgodovina-in-razvoj-policijskega-dela-v-skupnosti>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. d). *O slovenski policiji*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji>
- Pirnat, U. in Meško, G. (2020). Zaznava družbenih procesov, varnostnih težav in policije v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih – pilotska študija. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71(3), 229–242.
- Prislán, K. in Lobnikar, B. (2020). Zadovoljstvo prebivalcev z zagotavljanjem varnosti v različno urbaniziranih lokalnih skupnostih. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), 6. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 50–57). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Reisig, M. D., Tankebe, J. in Meško, G. (2014). Procedural justice, police legitimacy, and public cooperation with the police among young Slovene adults. *Varstvoslovje*, 14(2), 147–164.

- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023. (ReNPPZK19–23). (2019). *Uradni list RS*, (43/19).
- Rukus, J., Warner, M. E. in Zhang, X. (2018). Community policing: Least effective where need is greatest. *Crime and Delinquency*, 64(14), 1858–1881. doi: 10.1177/001128716686339
- Smolej, D. (2013). Preprečevanje kriminalitete z novo strategijo policijskega dela v skupnosti. V T. Pavšič Mrevlje in I. Areh (ur.), *Zbornik prispevkov: 14. Slovenski dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2019). Perception of security phenomena in local communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 439–454.
- Tičar, B. (2015). Pravna ureditev varnosti na lokalni ravni. V G. Meško (ur.), *Zbornik Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnosti: Konferenčni zbornik* (34–46). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Ustava Republike Slovenije (URS). (1991). *Uradni list RS*, (33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16).
- Vlaj, S. (1998). *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Wooff, A. (2017). »Soft« policing in rural Scotland. *Policing (Oxford)*, 11(2), 123–131. doi: 10.1093/polic/paw031
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013, 2015, 2017, 2019). *Uradni list RS*, (15/13, 23/15, 10/17, 46/19, 47/19).
- Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol). (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2019, 2020). *Uradni list RS*, (15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 200/20)
- Zakon o policiji (ZPol). (1998). *Uradni list RS*, (49/98).
- Žaberl, M. (2006). *Temelji policijskih pooblastil*. Ljubljana: Fakulteta za policijsko- varnostne vede.

